№ 6. Narwas, 5. Webruaril, 1891. 5 aastakäik.

„Wirmalise" hind:
Aastas postiga 3 rubla, postita 2 rubla 50 kop. Poole aastas postiga 1 rubl. 60 kop. postita 1 rubla 25 kop.
Üksik nummer maksab 6 kop.
Kes 10 tellijat toob, saab ühe nummri prahata ehk 10 protsenti ...
Ilmub üks kord nädalas igal teisipäewal.
Kuulutuste ...

Toimenduse adres:
Eesti keeli: Wirmalise toimendusele Narwas.
Wene keeli: Въ редакцію „Вирмалине" Нарва.

Wirmaline

Wirmalise tellimist ja kuulutust wõtawad wastu:
Narwas: Wirmalise toimendus ja trükikoda R. Jacoby raamatu pood, J. Wacker, J. Kokk Petrowskis, Krenholmis J. Kuusmann, Lina wabrikus M. Kaera. Peeterburis Seeland Офицерская № 54, A. Wainow Литейный просп. № 15. Kroolinnas Eesti Seltsimajas. Oranienbaumis J. Rothberg. Jõhwis J. Hado ja Elias. Keilas Maaberg. Lugannuses Tiidu Martin. Nigulas kaupmees Woiera. Ahja-Wera külas J. Semper. Rakweres G. Kuhs'i raamatu pood. Tallinnas Th. Jacobsoni ja K. Busch'i raamatupood. Haapsalus kaupmees P. Rimberg. Paides Seidelberg. Pärnus Emil Treufeldt ja R. Jacoby raamatupood. Tartus M. Wares'i ja L. Schmidt'i raamatupood. Waral wallawanem J. Kübar. Puhja-Kawildas J. Tarkepa. Wiljandis J. Kiis, J. Grünwald ja J. Winter. Wana-Wändras J. Tannebaum. Kilingi-Nõmmel kaupmees Tammann. Wõrus Bielrose. Walgas Rudolf ja Põder. Jõesuus kaupmees Aleks. Riuno.

Kas on elaja arstide nõuu kuulda tarwis, wõi mitte?

Kui palju seeläbi rumalad inimesed kahju saawad, et nad asjatundjate nõuu ja juhatusi tähele ei pane, on kõigile suuremalt jaolt tuttaw, oma rumaluse ja kanguse pärast on mitmed sandikepiga hulkuma läinud, aga sellegi peale waatmata on nende arw ninadeti marjamaal kui karjamaal lauus suur.

Ülemal tähendud pealkirja all kirjutab „Selski Westnik" järgmiselt: talupojad ei armasta mitte nii-liigseid, harjumata toimetusi, ehk need küll kes teab kui weikesed oleks, ja seeläbi tõmbawad nad endi peale suuri tülisid ja kulusid. Jääb koguni pere haigeks, perenaene ei anna seda mitte kohe arstile teada, ka neis kohtades, kus Semstwo poolt mitu arsti maakonnas ametis on; nad arstiwad haiget koduste abinõuudega, oma arwamise järele, ja kui see ei aita, siis minnakse „targa" juure; ei aita „targa tarkus" ka weel midagi, siis wast minnakse arsti käest abi otsima. Seeläbi läheb haige lugu, keda paari päewaga arsti hoolel terweks oleks wõinud teha, ikka halwemaks ja wiimaks kulub arstimiseks paar nädalat ära, ehk haige on nii kaugel, et ta — surema piab.

Niisama hooletumalt hoolitseb talupoeg oma karja eest. Juhtub mõnes külas tõbi elajate seas lahti minema, siis ei hooli sest talupojad suurt ühtegi, waid rohitsewad elajaid oma tarkusega. Läheb aga tõbi [ehk katk] ju nii kaugele, et seda enam kuidagi salajas hoida ei wõi, siis wast antakse sellest walitsewatele ringkondadele teada, et abinõuusi tõbe tõrjumiseks ette wõtta.

Niisugustes kordades awaldawad talupojad-Saksad ja Soomlased rohkem hoolekandmist ja muret, kui Wenelased, niihästi inimeste, kui elajate tõbedes. Nad saawad aru, kui suurt kahju wõib külas laiali lagunew elaja katk teha ja seepärast annawad nad seile üle kohe, kuhu tarwis, teada, et elaja arst külasse tuleks.

Arsti õpetusi ja juhatusi täidawad nad hoolega: arstiwad elajaid, puhastawad lautasi nii kuida neid oli kästud; juhtub aga mõni elajas surema, siis koristakse elajas kohe ära ja kõik sell teel, kuidas seadus ja arsti õpetus seda nõuawad.

Sellpärast neis külades, kus Saksalased ja Soomlased elawad, kui mõni elajate tõbi tulema juhtub, ei lagune see mitte laiali, sest et nad karwa pealt arsti õpetused ära täidawad; nad rohitsewad elajaid niiwiisi, kuida neid oli käsitud, puhastawad lautasi õpetuse järele, matawad surnukehad maha kuida kord ja kohus on, sõnaga: nad püüawad kõigest sõnust juhatusi ja õpetusi tõbe takistuseks ära täita, mis läbi wähem elajad haigeks jääb ja sureb, suurem hulk haigeid elajaid saab terweks ja lõpeks, tõbi hoopis — ära kaub.

Näituseks wõtame järgmise juhtumise.

Jaanini külas, Koltuschi wallas, Schlüsselburi kreisis, Peeterburi kubermangus, kus ühel pool teed Wenelased, aga teisel pool Saksalased talupojad elawad, läks karja hulgas tõbi (яшуръ) lahti. Kohe teisel päewal läksid Saksalased kohtumajasse, kuhu elaja arst mõned rohud tagawaraks oli jätnud ja wõtsiwad sealt rohtusi, ning hakkasid oma elajaid arstima. Ühes rohtudega saiwad nad ka „õpetuse", kuida rohtu pruukida tuleb. Tõbiseid elajaid oli 54 tükki, neist ei surnud ükski ära, waid kõik jõwad terweks. Wenelased aga, kes sealsamas külas, teinepool teed elasid, ei teinud seda mitte, waid rohitsiwad elajaid oma peas ja rohtude järele.

Nad wõitsiwad haige elajate suud, keelt, igemeid ja sõrgu tõrwaga ja tegiwad mõnda muud, jätsiwad aga elajad oma [endise] sööniku peale. Kui nad aga nägiwad, et see ei aitanud waid asi hullemaks läks, sest et mõnel elajal ju sõrad jalgade otsast maha langesiwad, jalad ülesse paistetasiwad ja 11 elajast muidu enam ülesse tõusta ei wõinud, kui et neid tõsteti, siis wast andsiwad nad sellest kohtumajasse teada. Kui arst külasse tuli, oliwad Saksslaste elajad kõik paranemisel, aga Wenelaste 49 haigest elajast suriwad 11 tükki, sest et nende rumala arstimise tõttu oli tõbi ju oma suured siiguwanale ajanud.

Jaanini naabruses, Wirki külas, sellsamas wallas, kus peaaegu kõik Soomlased elawad, jäiwad elajad sellsamasse tõbesse haigeks. Nad wõtsiwad niisamuti wallamajast rohtu ja „õpetuse", tohterdasiwad õpetuse järele oma loomi ja 72 haigest loomast ei surnud mitte ükski ära, waid kõik saiwad terweks.

Niisugust näitusi wõiks jatandes kaupa tuua, kust näha wõib, et Saksalased ja Soomlased oma elajate üle hoolikamad on, mikspärast ka neil kõik „elamine" paremine läheb, kui Wenelastel. Kust see siis tuleb? Kas siis Saksalased ja Soomlased rohkem oma warandust kallis piawad, kui Wenelased? Ei mitte sellest. Wene talupoeg armastab niisama oma peret, oma warandust — elaja-looma, näeb tihtigi, et ta oma sui läbi kahju kannab; asi on see, et Wenelane hea õnne peale liig palju loodab; ta loodab selle peale, et nõb — „külap" läheb mööda, kes muud kui Jumal awitab. — küll tema piab see eest muret ilma meie hoolitsemata; aga „teised rahwas" saawad Wene wanasõna tähendusest ennemine aru, et — „hoietawat Jumal hoiab." (Бережёнаго Богъ бережетъ.) Nii „Sels. West."

Niisamasugune lugu on praegu Lõune-Wenemaal käsil. Hiljuti ilmus Stawroopoli kuberneeri poolt ajalehes „Kawkas" järgmine üleskutse: Mihailowi küla elanikud! Siberikatku kangel laiale lagunemisel meie kubermangus, sõundis see tõbi tänawu ka teie külasse, mis ainult 9 wersta Stawroopoli linnast eemal on. Kõigesuguste abinõuudega oli wõimalik linnas katku õige ruttu ära lämmataba. Tatarski, Nadeschdinski ja teiste külade läbi waatamisel leiti, et seal elajad mitte katku tõbes ei olnud. Sedasama moodi sai ka teie küla läbiwaadatud ja, kui ju 170 talu läbi oli waadatud ja seal kõik korras leiti olema, leiti taluroja Samohini laudas wasikas, kes arwamise järele katku käes haige oli, mispärast kõik teie loomade palawus kraadi klaasiga läbi pidi saama katsutud. Kui teised talupojad sellest kuulda saiwad, koguniwad nad endid hulgana Samohini tua juure kokku ja keelasiwad politseil ja looma arstidel elajate ülewaatamist, ühtlasi tähendades, et külas katku ei olla, kõik loomad olla terwed, mikspärast teie palawust proowida [teie ütlemise järele „torusi panna"] ei lase, sest et arstid „torusid pannes" teie loomad ära kihwtitada. Niisugused metslikud tühjad jutud, mis niisuguste inimeste poolt lahti said lastud, kellel midagi kautada ei ole ja naiste poolt edasi kantud, — need jutud olid teile meelt mööda ja sest ajast hakkasiwad külas korratumad olekud peale, kus suures inimeste salgad tänawaid mööda ümber hulkusiwad ja lõiki keelasiwad — loomi lasta mitte üle waadata. Wast hilja sain ma teaduse, et minu walitsuse alla kena husaari polk saadetakse, kellega endid Stawroopoli garnisoni jalawägi ühendab. Mihailowi küla elanikud! Teie piaks nüüd ometi aru saama, et mu sõnad mitte naljapärast ei ole! Mõtelge ja saage ometi kõige lihtsamast asjast aru. Keisri käsk, mis teige rahwale kasuks on antud, ehk ta küll mõnel arusaamata on ja sega wastane on, piab täidetud saama, — ja seepärast saage aru, et walitsus ei luba mitte, et tema seaduste wastu ülesastutakse. Iga seaduse nõuudmine saab täide saadetud, kui ka jõuuga. Kui minu manitsuse peale waatamata, ka seekord wastu hakkate, siis teadke, ett palju teie hulgast walitsuse wastu hakkamise pärast rasket nuhtlust saawad kandma, nad piawad oma perekondadega ja kodumaaga jumalaga jätma ja kaugele, wõerale maale minema kõige wähema lootuseta, et nad oma kodumaad kord näha saawad. See on weel wähe: teie pärast katsutud sõjawägi, niisamuti nende hobused, saab kaua kogukonna kulul üles peetud, sellel teel, kuida seda seadus määrab ja teie piate palju raha sõjawäe ülespidamiseks ära kulutama. Mikspärast, ütelge, lasete endi kaela nii suurt nuhtlust langeda? Ütlen ma teile, teie naabri külade elanikud! Ma olen kuulnud, et teil nõuu olla Mihailowi külanikudele abiks tulla sõjawäele wastu hakkamisele. Jumal hoidku teid selle eest! Raske nuhtlus ootab teid selle ette!"

Niisugustelle raskustelle ja kui suurte kahjudelle ei wii rahwa rumalus rahwast! Ei pruugi lugeja arwata, et teda siin on mõeldud, ei, olgu see näpu näiteks igale ühele ja igas asjas, kus üleüldine kasu Riigiwalitsuse poolt kaitstud saab saama.

Wenemaal.
1891 a.

J. Wirulaine.

Kõnedest,

Mida Soome riigipäewade awamisel iga seisuse poolt peeti, niihästi kindralkuberneeri juures kui teisi seisusi terwitades, anname ühe alamal näituseks.

Rüütli- ja aadliseisust terwitamas käies pidas kirikuõpetajate seisuse poolt piiskopp Johanson järgmise kõne:

Looja suures lilleaias sai Soome rahwas omale kehwa ja lihtsa paiga, põhjanaba lähidusesse. Ka sell lillel on oma iseäraline loomus, mille poolest ta teisest lahku läheb. Selle iseäralise loomu hoidmine ja harimine ei ole mitte tühi mäng, waid kõrgemalt määratud püha kohus. Elu on mitmesuguste loomade kokkukõla; aga mitmesuguste loomade ühekssulatamise püüd on surm. Jäämere külmad tuuled ja kare loodus on Soome rahwalt määratumat waewa ja tööd nõudnud, aga see rahwas on kosunud ja kasunud kui wõju ta pimedais metsades, kui lihtne lilleke ta tuhan-

Saare peal.

Jutustus. Eestikeelde toimendanud Juri Reinwald.

„Kuhu Teie lähete?" küsis Hindrik.

„Rannale."

„Mina tulen teiega kaasa."

„Jää siia," ütles walitseja ja waatis nutja neiu peale. „Pange temale natuke rummi tee sisse, et ta sooja jääb," ütles ta juurde.

Hindrik jäi. Tema oli oma isa waatusest aru saanud, ühtlasi ei olnud ema ja ka kuri waate temast nägemata jäenud. Walitseja ja Jaan läksiwad rannale, mis lagunud laewa tükidega juba rikkalikult kaunistatud oli, et neid rijasi maale toimendada. Kumbki nendest ei laususnud sõna.

„Tema suudab seda waewalt ära kanda, et ta oma isa on kautanud," ütles wiimaks Jaan. Walitseja ei wastanud midagi. Tema astus wette ühte randa uhetud kasti ära tooma. See oli tema jõuu kohta peaaegu liig, siiski katsus ta seda üksipäine kaldale tassida, et aga wenna küsimiste eest kõrwale puigata, kelle sõnade peale ta wastata ei suutnud. Waikides töötasiwad nad edasi. Nad leidsiwad ühe weikse paadi rijud kaldal ja kaks surnukeha; pool hirmus tikenesiwad nad neile, sest et nad kapteini surnukeha kartsiwad leida — need oliwad kaks madrust, wõerad näud. Nad wedasiwad surnukehad rohkem kuiwale, kust weetõus neid merde tagasi ei wõinud wiia.

„Mis Sa selle kastiga arwad teha, mis weel lodjas on?" küsis wiimaks Jaan.

„Tema on seal hea koha peal," kostis walitseja lühidelt.

„Kas ta wõerale — sellele tüdrukule piab jäema?" ojatas Jaan edasi. „Sellel on kõige ligem õigus kasti ka."

Walitseja oli wait, kaks tundmust wõitlesiwad tema sees. Temal oli kaastundmus õnnetuma wastu; tema rahaahnus aga hüüdis temale, et ta kasti, millest peale tema wenna ja Auste teegi wähemaiki ei teadnud, omale pidada.

„Ma tahan enne näha, mis selle sees on," ütles ta.

„Millas meie ta ära toome?"

„Tema piab lodja peale jääma, seal on ta julges tohas," kõneles walitseja edasi. „Hindrik ei tohi sellest midagi teada saada, sest sellel näis teistsugused mõtted olema. Tema saaks selle peale käima, et wõeras kasti enesele saab. See on alles weel küsitaw, kas ta elama jääb, mistarwis piawad siis wõerad seda omale saama, mis meie olema peastnud. Kui neiu paraneb, siis wõime meie weel ikka teha mis tahame."

Jaan nikutas rahuleidawalt pead, tema näitis selle ettewõttega täitsa nõuus olema. „Millas meie kasti awame?" küsis ta mõne aja järele.

„Tulewal ööl; ka Auste ei tohi sellest midagi teada saada."

Mered töötasiwad sõnata edasi. Ilm oli külm, siiski lükkas walitseja ägedalt kübara otsasest, et otsaesist pühkida ja higi ära pühkida. Temal ei olnud sellest, mis meri maale oli lõpukanud, wähematki rõemu, ta pööris silmadki mere poolt ära, sest tema arust oli, nagu näeks ta kaks kätt abiotsides lainetest wälja sirutadawat, nimelt kapteini käed.

Mitme tunni järele rööksiwad nad maja juurde tagasi. Kui nad kambrisse astusiwad, istus wõeras woodis ülewel, tema suured siniseid silmad waatsiwad küsides, aga siiski araütlemata walnga siiseastuwa meeste poole.

Walitseja astus tema juurde.

„Kas Teie minu isa surnukeha leidsite?" küsis wõeras.

„Ei!"

„Kas tema ärapeasemine kuidagi wiisi wõimalik wõis olla?" uuris õnnetu edasi.

Klaas Aaken ei julgenud wastata, sest tema teadis, kui walusalt see wastus neiu südamesse jaaks sõitama. Ta wäristas ainult pead.

„O Jumal, ei ühtegi peastmise lootust enam! Surnud — surnud!" hüüdis wõeras meeleheitlikult wõtemaid käia silmade ette kattes.

Noor sündlane seisis walitseja norus peaga seal, selle neiu hüüe läks kui nuga tema südamest läbi. Tema katsis oma endist meelsust jälle kokku wõtta ja oma südant kaledaks teha, mis sial weel kaastundmusi ei olnud tuunud; niipia kui ta aga õnnetu neiu poole waatis, oli kõik tema wõim jälle kadunud.

Ta wõttis neiu käe pihku ja tõmbas selle nutwa silmade eest ära; ta nikutas madala pingi woodi ette ja istus sinna peale. Wõeras, kes waewalt kakskümmend aastat wana wõis olla, nimetas oma nime, tema nimi oli Marie Wübrand. Pisarate ass ja nõrkusest sagedaste sõnes takistatud jutustas ta, ... nõtkatäinud laew tema isa omadus oli olnud. Oma ema surmast saadik, keda ta kahe aasta eest oli kautanud, olla ta omast ..., kui ainukene laps wäga armastatud saanud ja ühte puhtu oma isaga kaasa reisinud. Isa wõtnud Nju-Jorkist ise oma kulu peal terwe laewa koorma wilja, et seda Taanimaale tuua. Ta olla oma tütrele ütelnud, et see tema wiimne sõit olla. Tema tahta oma laewa koormat ja laewa, mis hästi wana ja siisti meresõidu olla, ära müia ja siis oma wanaduse päewi kusagil meresäärses linnas puhkamises õpetada. Ülemere sõit olla õnnelik olnud, alles kanalis olla maru neile kaela langenud. Kaks päewa otsa olla laew merel sinna ja tänna hulkunud, sest et temal kardetawad liiwaninad Emdeni ees küllalt tutwad olnud. Tormi käes olla laew ühe siise jaanud ja olla neid nii ruttu kui wõimalik kuskile sadamasse sisse sundinud pöörma. Tema olla siis nõuuks wõtnud tormist hoolimata ja et lootsipaati kuskil näha ei olnud, Emdeni sadamasse katsuda jaada. Borkuni tuletorn olla neile teejuhiks olnud. Öö tulnud peale. Kaptein olla tormist hoolimata kaks päewa ise tüüri juures seisnud. Seal olla ta paremat kätt ühe teise tule näinud ja selles arwamises, et see mõne tulelaewa walgus on, kursi paremale poole wõtnud. Siis olla laew kaljusse sõitnu olla kinni jooksnud ja kohe wett täis jooksnud. Et laew katunud oli, selle üle ei olla ta silmapilku kahtlenud, tema ei pannud laewa kahju tähelegi waid mõtelnud ainult eneste peastmise peale. Teenijad, wiis madrust, ei olla peale laewa kinni jooksmist, kaua enam pumbade juures suutnud seista, waid olla oma elupeastmiseks paati tormanud. Nemad olla enne pimedais minenut saart näinud ja ärapeasemise peale kindlad olnud. Tema isal olnud kindel nõuu laewa peal jommikut ära oodata, mill ta peastetud lootnud saada. Seda olla tema ka madrustele ette pannud, aga hirm kihutanud need laewa pealt põgenema. Tema olla oma isaga üksipäini laewa peale jäenud. Et laewa laest üle weelawa lainete läbi mitte merde kistud saada, olla isa ennast ja teda köiega masti külge kinni kõitnud. Nii olla nad öö ütlemata suures ahastuses mööda saatnud. Laine laine järele woolanud nendest üle ja laew wärisenud nende kange löögide all nii, et nad iga silmapilk selle koost äralagunemist kartnud. Et teda ära külmetamise eest hoida, olla isa teda kõwaste enese külge rõhunud ja tema otsaesist ja teja ... Nemad olla surma hirmu ooþis sautanud ja surma enestele piinast peasemiseks igatsenud. Wiimaks olla ometi uus päew kätte jõudnud, mis neile lähedal olewa saare silmade ette kujutanud ja nõrk elujääde ärkanud nende sees jälle ülesse. Nad näinud põksuwa südamega, kuidas peastja paat neile lähenenud, seal —

Neiu langes raske oiakamisega woodisse tagasi ja ei suutnud enam edasi jutustada, ja temal ei olnudki enam tarwis edasi jutustada, sest mis peale see sündis, seda oliwad teised isegi näinud. Walitseja silmade ette ilmus kahwatu kapteini nägu, ta nägi selle silmi, kuulis tema healt, millega ta ehite oma tüttart peasta palus, tema nägi teda enese käta wabelt merde kistawat — ja ära uppuwat — rohkem ei julgenud ta enesele meelegi tuletada. Tema tõmbas käega üle silmade, nagu tahaks ta seda pilti enese silmade eest igaweseks ajaks ära pühkida.

Walitseja naene ja Tiina oliwad sellest jutustamisest waewalt liigutatud. See oli ilma mõjuta nendest mööda läinud, sest nad wihkasiwad seda wõerast; walitseja naene mälestas, et selle wõera kahwatu neiu nägu tema meest oli ehitanud ja Tiina teadis, et tema isa tema peale selle wõera pärast kuri oli olnud. Mõlemad soowisiwad, et lained ka teda oma sõlma oleksiwad matnud, kes nüüd soojas woodis oli ja keda nad pidiwad põetama.

Hindrik oli ennast Mariele, kui see oma lugu jutustas, pikkamisi lähemale tulnud, tema silmad olid noore, ilusa ja kahwatu näu peale wiibima jäenud, ükski sõna ei libisenud temast tähelepanemata mööda.

Kui Marie meeleheitmise waluga neid sõnu hüüdis: „Minu isa on surnud, nüüd olen ma täitsa üksipäini ja mahajäetud!" siis astus ta ruttu, kõike muud enese ümber ära unustades, woodi juurde, wõttis Marie käe oma pihku ja hüüdis liigutatud healega: „Ei, Teie ei ole mitte mahajäetud! Mina jaan Teie tugi olema ja Teid kaitsema!"

Need sõnad tuliwad nii wäga tema südamest, et ta waewalt teadis mis ta praegu oli ütelnud. Ema waatis pahaselt ja ähwardades ta otsa. Ta oleks püsti karganud ja teda wõera juurest ära kiskunud! Kas see wiakatud loom siis ka tema poja ära oli nõidunud? Marie oli neid sõnu waewalt kuulnud. Walitseja nikutas waikselt, aga siiski rahulolemiseks poja poole peaga.

Öö oli ammu kätte jõudnud, walitseja majas oli kõik waikne, tema elanikud puhkasiwad sügawas unes ja isegi peastetud neiu silmalaud oli halastaja uni kinni waotanud. Ainult saarewalitseja walwas. Ka tema oli maganud, metsliised, ahastawad ja rõhuwad unenäud oliwad ta ülesse äratanud. Tema oli unes näinud, et tema ise meres, lainetest kinni haaratud, surmaga wõitles. Tema ees paadi sees istus kaptein, Marie isa, ja sirutas aeru tema poole wälja, nii pia kui tema aga käe selle järele wälja sirutas, tõmbas kaptein teutawa naeruga aeru tema käest jälle ära. Tema wõitles lainetega, juba jäi tall hing kinni ja tundis oma jõudu raugemas, surma ahastus tuli tema peale, seal hoidis kaptein jälle aeru tema ette, et seda uuesti jälle tagasi tõmmata, enne kui tema käsi aerut wõis tabada. Kui ta ülesse ärkas, kattis külm higi ta otsaesist. Kuulatades jäi ta wähe aega pikali, wõeras ja ka tema naene magasiwad. Siis tõusis ta tasakeste ülesse, pani ennast riidesse ja läks kambrist wälja. Tema äratas teises ruumis magawa wenna ülesse ja käskis teda enesega kaasa tulla. Siis astus ta maja ette wälja. Tuul oli jälle kangemaks läinud ja kihutas hulades üle saare, ilm oli külm, aga külm oli temale hea, ta lükkas kübara kukla poole, et tuul tema otsaesist jahutaks. Ta kuulis randlainete tumedat mürinat, meri oli uuesti mässama hakanud, kuna ta päewa weeru ajal waewalt rahulisemaks oli hakanud jääma. Walitseja rind paisus, tema süda läks kergemaks, sest see mässamine looduses sündis wäga tema sisemise mässamisega kokku.

Jaan astus majast wälja ja seltsis sõnata wenna juurde. Nemad sammusiwad mereääru poole, milles suur lodi oli; küll ei wõinud nad pimedas lotja näha, siiski lükkasiwad nad wene sisse, teadsiwad nad ju wäga selgeste, kuhu poole sõuda tuli. Õõsene mere mürin, lainete peksmine wene wastu, kõik see oli wäga kele. Enne ei oleks walitseja seesugust asja tähelegi pannud, nüüd katsus tema silm pimedusest läbi näha,

dete järwede rinnal. Wagalt ja südamelikult on palwed taewase Isa poole ülestõusnud, niihästi haritud kodusest kui kehwast hurtsikust, armastatud würsti ja armastatud isamaa eest. Maa kosuneb nende seaduste läbi, mille algus tema muinasteste aegadesse ulatab. Neil wabadel seadustel, mida meie oma esiisadelt kalliks pärandusteks oleme saanud, on riigi põhjusseaduse pühadus, ja auuiameelsed walitsejad on neid kinnitanud. Selle [illegible], selle seaduse ja õiguse austamise läbi, selle waba omawalitsuse läbi on see haridusetöö wõimalik olnud, mida muud rahwad siin kaugel Põhjamaal kõrwal imestelemisega waatlewad. Ei kusagil mujal maa peal ole nii kõrgel põhjas, põhjanaba lähedal, maad wiljakandwaks haritud. Ja see kõik, ühes meie wäimalitse edenemise ja haridusega, on meie riikliku omawalitsuse tagajärg. Kui mitte wabam õhk Soome rõõmeest tema metsades ei oleks kaitsnud, nii ei oleks ta iganes neid waewasi ja raskusi kanda jaksanud, mida praeguse seisukorra kättesaamine tarwitas. Alalised itaidused oleksiwad ta meelt murdnud, kui mitte tema wabadus ta wäsinud meelt ei oleks karastanud, kui tall sellest mitte uut walgust ja soojust südamesse ei oleks woolanud siin kalgil Põhjamaal. Ja see haridus toob ka auu neile kallimeelsistele walitsejatele, kelle kaitse all Soome rahwas kosuda on saanud. Ta toob ka auu sellele wägewale keiserriigile, kellega Soome suurwürsti riik ühendatud on. See haridus on auuks Soome rahwale; aga see haridus on lähidas ühenduses selle omawalitsusega mis meil on, ja nii lahutamata ühenduses, et ta ilma selleta seista ei wõi. Sellepärast on ka meile meie seadused ja seadlused nii armsad ja kallid, sellepärast armastame meie neid rohkem kui mõni muu rahwas omal armastada oskab. Sest kui neid meil muuta ja häwitada tahetaks, siis wõtaks kõrbe tühjus waimlise elu ja hariduse põllul jälle maad ja kautaks seda, mida hoolas töö wõitnud. Ja seesugune kõrbe wõit ei oleks kellegile auuks. Sellepärast ongi sellel meie omawalitsuse alalhoidmisel ja tähendamisel nii suur tähtsus, ja selleks täienduse tööks oleme siia jälle kokkutulnud. Ja meie loodame, et ka seegi meie koosolemine asjale kasu ja tulu toob. Meie loodame, et see auuiameelne walitseja, kes Soomerahwa edenemist soowib, neid seadusi ikka toetama ja kinnitama saab, mille küljes see edenemine ripub. Nõemsa lootusega on Soome seisused endistele koosolekutele kokkutulnud; nüüd ei ole nii. Need awalikud pealetungimised, millega wäljaspoolt seda häwitada on püütud, mis meile püha ja kallis, on meid sügawalt puutunud ja meile elawalt meelde tuletanud, kui suur wastutamine meie peal seisab. Need pealetungimised on meid seda walusamalt puutunud, et meie oma auusameelset walitsejat armastama ja keiserriigi kasu nõuame ning et meie töö alati selle auuks ja tuluks on olnud. Kustumata jääwad praegused sündmused ajaloo lehtedele seisma. Meie teame seda ja sellepärast tahame meie niiwiisi töötada, et ühtki warju ei jäe truu Soome rahwa peale. Ja meie loodame, et see aeg ital ei tõidaks, kus meil enam muud ei jäe kui Jumalat, kes õigust kaitseb ja walskust nuhtleb, ome õiguse juure tunnistajaks kutsuda. Yrjö.

Kodumaalt.

Narwast. Laupäewal 26 Jaanuaril etendadi linna näitemajas Karskuse seltsi „Wõitleja" heaks näitemäng „Kiwi linad" ja anti Kreenholmi wabriku laulijate poolt kontsert. Nii hästi näitemäng, kui ka kontsert leidsiwad osawõtjate poolt rohket kiitust ja rahul olemist. Suur näitemaja oli wiimse kui platsini rahwast täis ja mitmed pidiwad ruumi puuduse pärast kodu tagasi pöörma, sest et piletid ju nädal aega warem paari päewa sees peaaegu puhtaks ära müüdud oliwad. Ehk küll kulud suured oliwad, siiski jäi umbes 65 rubla puhast kasu „Wõitleja" heaks üle. — Ehk küll sellel noorel ja ülikasulikul seltsil siin Narwas ka oma osa wastaseid on, kes oma waimu poolest pimeduse wõrsti wõimuse all elades üleüldise rahwa hea elukombelise, ihu ja waimu õnnistuse wastu ja surmawa alkoholi — seega ka rahwa ihu ja waimu hukkasaatmise poolt — wõitlewad ja karskuse seltsi juhtijaid ja edasi aitajaid nagu suurete kuritöö tegijaks piawad, siiski on näha, et Narwa Eestlaste seast parem tundmine ja oma rahwa waim, mis paremusele ja headusele püiab, kadunud ei ole, waid ennast hästi wärskelt ja wõimukalt awaldab. Kas wõib selleks weel paremat ja selgemat näitust tahta, kui see elaw osawõtmine karskuse seltsi kaindest. Iseäranis tähtjas ja tänuwäärt on see närtus, et näitemängijad ja laulijad ilma mingi maksuta oma aega ja waewa selleks on ohwerdanud.

Jäärja üks wolikogu liige pani Nowembri kuu lõpul wolikogu koosolekule ette, et wallawanem kõik talu rentperemehed majapidamise laude pärast nõuupidama kokku kutsuks, naga Maaleguienna seaduse §. 8, lisamärk 2 seda lubab; ja wolikogu wõttis seda ette panekut ühel healel wastu.

Aga mõisa härra R. U. St. keelas walla walitsusel koguni kasu andmise tema maa peal ära; seletas et tema ise annab kõik kasud, ega keegi ehk muud, mõisamaa peremeestele ja sulastele.

Nüüd ei tohi ükski mõisamaa elanikudest wallawalitsusest käsku wastu wõtta, ja härra ei wõta jälle käsude kirju wastu, kus mitte mõisa politseid peal ei ole. Nüüd oleks tarwis walla wolikogu jaale kokku kutsuda, aga ei saa, sest mõisa maa wolikogu liikmed ei tule ilma käsuta!

Wallawanem kaebas seda Talurahwa kommissarile ja see wastas, et mõisal ei ole mingit politsei käsu andmise õigust, mida siis ka wallawanem mõisa härrale teatas. Aga nüüd 17. Jaanuaril saatis härra mõisawalitsejaga kohtupäewal kaks kirja, teise kogukonna kohtule ja teise wallawalitsusele, et ühtegi käsku ega sarnast kirja argu mõisa saatku, kus mitte mõisa politseid ei ole nimetud, ehk peal ei ole. Saab näha mis sellest asjast wiimaks wälja tuleb. Aime.

Wenemaalt.

Peeterburist. Nagu kuulutustest näeme, piab St Peeterburi Eesti Heategew Selts oma lähemat Õhtu-pidu laupäew sell 9-mal Weebruaril siinses Wene kaupmeeste seltsi ruumis ära [Вазнесенскій просп. д. No. 12.] Pidu tähtsam jagu ning uudisem saab näitemäng „Linnas ja maal" olema, missugune hoopis uuets ning lenamaks on muudetud, näituseks saab seal ühes ka kenasi soolo-, koori- ning kentsakaid laulusi ette tulema. Peale selle saawad näitelawal seekord täitsa wälja õppind mängijad mõned ette astuma, nagu proua Th. ja keiserliku ooperi laulja ja prl. Pr. — nii ka teisedki on juba endistel pidudel head osawust üles näidanud. — Siis saawad peale selle seltsi oma mängu-koori osalistest Keiserliku hoowi mängija juhatusel ja toimendusel mõned ette kandmised olema, nagu wiiuli soolo, mõttede duett ja kentsakas trio, nii kõrste ka otse kenad saawad olema, nii ka muud.

Odessast. Kahekša aasta eest, nii teatawad Odessa ajalehed, kadus Odessast üks pitsilus 16 aastane neiu Anna Prokofjewa ära, kes wargsel wiisil Türgimaale oli wiidud ja Salonikki ühe rikka kaupmehe naestelotta [haremisse] ära müüdud. Kahekša aastat peeti Anna Prokofjewi kadunuks ja alles kahe aasta eest suri tema ema Odessas, ilma et ta oma röövitud tütre saatusest midagi oleks teadnud. Nüüd suri hiljuti kaupmees Salonikis ära ja on oma terwe waranduse, mis 4 maja, 6 suure purjelaewa ja 500,000 rubla suur, on omale naesele pärida jätnud. Anna Prokofjewa on ühe suure purjelaewa Athos'e mäe õigeusu kloostrile kinkinud ja tahab ühte oma Salonikis olewasse majasse Wene ja Kreeka kooli asutada. Temal on kaks poega, kes Athos'e mäe kloostris ülesse saawad kaswatatud, ja tema ise pidada weel ikka ime ilus olema.

Berdjanskist. Siin walitseb juba paar kuud päris põhjamaa talw wäljas. Asowi meri on igawesees paksus jäes. Lumi katab maad wõimatumalt, nii et teed mitu päewa kinni seisawad. Mõned külad rohtlagendikudes on lumest nii täis tuisatud, et ainult korstna otsad wäljapaistawad ja elanikudel ei jäe muud nõuu järele, kui ennast hingega peasta. Ekaterinoslawi kubermangus on külasi, kust 18 perekonda omad majad on mahajätnud ja teistesse küladesse elama asunud. Mõni päew tungib siin külm üle 20 graadi. Mitmed teekäijad on külmale ohwriks jaanud.

Palju saab tanawune talw siin paha sünnitama: kus saab kõik see wesi, mis kewadel sulama hakkab? Inimesed on hirmu täis: kalender pidada kuulutama, et tanawu weeuputus saab tulema; ja ei wõi ta küll tulemata jääda, sest kus saawad need lumemäed, mis nüüd maapinda katawad? — mitmedes kohtades on teed lumest läbi kaewatud.

Elajaid on siin palju külmale ja näljale ohwriks jaanud — heina puud on wäga kallis, 70 kop., ja õlepuud 20 kop. Sügisel olid siin suured tormid, mis laewu palju hukka saatsiwad — mitmed neist laewad, mis 10,000 rbl. eest olid ära kinnitud, saiwad marust ära purustud. — ri —

Melitopolist kirjutatse Peterb. Listokile: Durdõi külas juhtus wäga kurb lugu: Linnast sõitis üks asuja wäljamaalane oma 12 aastase pojaga kodu poole. Nemad sõitsiwad saaniga ja nende wahel oli saani peal laetud püss pantud. Wäga häkilise käänu peal langes saan ühele poole ja poisikene langes tee peale. Langedes wõttis pois püssist kinni, mis peale see lahti läks ja isa oli — järsku oma elu lõpetanud.—

Politika ringwaatus ja wõõramaade sõnumed.

Itaalia suur politika wägimees, üks kolme ühenduse kindlam side ja Saksa Bismarki kallim kaim on jälle oma wõimuse järje politika põllul kautanud. Kes oleks seda ette arwata wõisnud, et see nii järsku ja nii tühise asja, wa'a kurja jaagu wõi alkoholi pärast pidi sündima. Ja ometi andis alkoholi tollimaksu kõrgendamine Itaalia peaminstri Crispi kukutamiseks esimese põhjuse, olgu küll, et selle juures Crispi enese uhkus, kolmühenduse hoidmine ja sepitsemine ja weel mõned muud asjad süüdlased wõiwad olla. Muidugi rõemustawad selle langemise üle kõige rohkem Wenelased ja Prantslased, kuna see mitmele teistele, nimelt Austria ja Saksamaale kibedat politika kõhunõpistust tegi. Aga mis wõis keegi selle wastu parata, kui kuningas ise Crispi ja tema ministeeriumi ametist lahti palumise wastu wõttis ja uue ministeeriumi jalale seadmise korda toimetas. Saksa ajalehed tõstsiwad küll suurt rõemu kisa, kui kuulsiwad, et uue ministeeriumi kokku seadmine Marchese [ütle markese] Rudini kätte oli antud, kes selle järele ka ministrite presidendiks pidi saama, ja kes weel suurem wanameelne ja kolmeühenduse sõber pidi olema kui tema eelkäija Crispi oli olnud. Rudini ministeeriumi kokkuseadmine läks õnneks ja sai kuninga poolest wastu wõetud ja kinnitatud. Berl. Tagebl. teatab nüüd, et tema sõnumisaatjal õhtu 7. Weebr. Marchese Rudiniga jutuwestmine olnud. Minister president ütelnud: „Keegi ei wõi wabameelsem olla kui mina, mina olen isegi demokraatlane, kui selle nime all mitte Jakobiinlasi ei arwata. Peale selle olin mina juba ammu enne Garibaldi Sitsilia saarei maale tuleku üks õiglane wabameelne; minu politik saab sellepärast igas ajas wabameelsuse pitsarit kandma."

Hawai wõi Sandwich [ütle sändwitsh] saarestiku kuningas Kalakaua, kes oma terwise kosutamiseks 4 Detj. m. a. Ameerika sõjalaewa „Charlestoni" peal terwise kosutamise pärast Kalifornia maale San Franzisko sadamasse jõudis, on ära surnud. Keegi ei wõinud tema sinna jõudmise ajal arwata, et selle lõunamere saarte kuninga surm nii lähedal pidi olema, sest tema oli wäga elaw ja terane ja wõttis kõigist lustipidudest osa, mis tema auuks igal pool suure toredusega walmistadi. Santa Baruasse ühte oliiwi istanduse minnes külmetas kuningas ennast ära ja tema endine pikaline haigus tuli tagasi. 14 Jaanuaril tõusis kuningas oma tõbewoodilt ülesse ja läks kõigist arstide hoiatusest hoolimata enese auuks walmistatud pidule, kus ta liig rohkel mõedul lauarõemust osa oli wõtnud. Teisel päewal oli ta juba suremas haige kuni ta kolme päewa järele suri. Terwe linn oli tema surma üle sügawas leinamises, sest kõige oma inimliku nõtruste ja puuduste kõrwal oli Kalakaua wäga lõbus inimene ja oli enesele hulga sõpru kogunud. Ta kõneles wäga ladusaste Inglise keelt ja tegi wahel ka kirja tööd. Weel enne oma haigust tegi see pagana sugust kuningas ühe iseäralise raamatu „Tarkuse tempel" kirjutamise kallal tööd. Seesama laew, mis 7 nädala eest kuninga siia tõi, pidi nüüd tema surnukeha pealinna Honolulusse tagasi wiima. Seal oli kuninga wastuwõtmiseks suurel mõedul ettewalmistamine ja hakati juba paleed ja linna auuwärawaid ehitama. Et Honolulu ja wälimise ilma wahel ühtegi merealust telegrahwi traadi ei käi, siis jaadakse seal tema surmast wast alles lühike aeg enne surnukeha sinna jõudmist teada.

Uus kuningana Lilinokani, praegu 52 aastat wana, kuninga Kalakaua õde, on oma Kanakina sugu aru poolt kaunis lugupeetud naesterahwas ja ei olnud, ehk ta küll aastal 1862 Ameeriklase John Owen Dominiga [Portugaalia sugust] laulatud sai, Euroopa inimeste wastu wäga sõbralik, aga tema on liig tark politika naesterahwas, kui et ta pärast trooni peale astumist weel wälise wägewa wõimudega waenu hakkaks pidama. Igal kuninga Kalakaua äraoleku ajal, kes wahete wahel Pariisis ja muial wiibis, oskas ta riigi walitsust targaste juhtida. Ka see ei kautanud tema lugupidamist rahwa seas, et tema 1887 sala wande seltsi nõuuliseks peeti. Surnud kuningas oli pillaja inimene, sellepärast on uuel kuninganal esimene mure riigi wõlgasi tasa teha. Praegu leseks jäänud kuningana Kajolani on kõrgeste austatud, heldemeelne ja tubli naesterahwas. Et uus kuningana niisama ilma lasteta on kui leseks jäenud kuningana, siis nimetas Kalakaua oma ainukese, surnud õe Likelike ja Shotlase Cleghorni tütre, 15 aastase printsessi Kainlani, kes praegu Inglise maal koolis on, troonipärijaks. Noor printsess on ime ilus, rohkem Euroopa inimeste nägu, wäga haritud ja oma kodumaal rahwusliste kombete poolest üleüldiselt armastatud. Ka tema saab arwamise järele mõne Euroopslase enesele meheks wõtma. Tema on piiskopi usu elaw liige, kuna kuningana, tema tädi, Ameerika Kongrekatsioni ususeltsi liige on. Uus kuningana on toreda kehaehitusega, käib wäga lihtsas riides, on wäga lõbus jutuwestja, politika ja diplomatia tarkuses paremine koolitatud kui tema surnud wend. Kuningana esimene püüdmine on merealust telegrahwi traadi San Franziskosse ehitada, suhkru ja muid wabrikuid asutada. Lootuse järele saab tema omale saarele parem walitseja olema, kui tema eelkäija.

Saksamaal sai, nagu waremalt teatasime sõjawäe kindralstabi ülem krahw Waldersee sellest ametist lahti ja ühe liht jalawäe korpuse komanderiks. Seesugune muutus oli omast kohast ka hea politika tükk küll, sest krahw Waldersee oli keisri järele kõige suurem sõjaülem Saksamaal. Nüüd arwatakse ka otsusele saanud olema, kust see ootamata muutus ja Waldersee alandamine tuli. Krahw Waldersee ei olla üksi teiste riikide saatekondadelt sõjawäe asjusse puutuwaid teatusi wastu wõtnud, waid ka mitme maade politika toimendusi Politika teatused olla ülema

---

kas wees temale mitte surnud kapteini wastu ei weeteta. Ta [illegible] kas tugewaste aeruega, et nii ruttu kui wõimalik juure seltsa juurde jaada.

Ja nemad jaawalsi ilma äparduseta sinna. Lodi lõiwe [illegible] ja engaaside lancial ankru peal. Nemad aetusiwad [illegible] ja kiituse lõstaisje. Walitseja süütas kaajatoodud raewalunnia kastaris rippuwas laternas põlema. Patsist kast oli puutumata alles. Kes pidi seda ka siit ärawiinud olema? Meri oli tiitel walwiueeš. Walitseja tõstis kasti ülesse, see oli raske. Nüüd pani ainus tema silmad leegitsema ja tihu[illegible] mitte wõitte minema. Ta katsus kirwe abil kasti lahti muuda, see oli aga tugewam kui tema arwanud. Tema kaed wärisesiwad raasutusest.

„Laje ta olla peale," ütles Jaan.

„Oh, ei ilmaski!" hüüdis walitseja. „Mina tahan näha, mis sees on. Surnud kapteini pidi wiimne sõit olema, siis taitis ta wanaduse päewi rahus mööda saata. Kas Sina arwad, et ta muidu seesugust plaani oleks teinud, kui ta rikas ei oleks olnud? Wana laewa eest oleks ta waye jaanud, sest lained on selle täitsa ära lõhkunud. Siin selles kastis pidi tema waranduš, muidu ei oleks ta teda mitte wa[illegible] teda peale taitnud teimendada kui oma elu!"

Jaan ei tausunud mitte sõna.

Walitseja katsus kasti uueste lahti kangutada ja tarwitas selle oma tait jõudu. Kangekaelne tummaga tagus ta [illegible] kasti pitta ja wiimaks marcus kaas lahti ja kaan [illegible]. Pabematult ja ahnitsewa silmadega tummardasiwad nad kasti peale, m s weetindlaat kaani on juiutud ja oma [illegible]. Mitmed [illegible] tinnt maasitud toitkesed tullaga ja mitmesuguste kuld [illegible] paatsiwad neile kõige esite sinna. Walitseja tõsti [illegible] kõige esite uue kotikese järele.

„See on kuld!" hüüdis ta leegitsewail silmil.

[illegible] awas ta esimese kotikese, siis teise, [illegible] kullatükisi tutlus kasti. Walitseja oleks praegu [illegible] kui ta kaga järawoid kullatükisi umber tuetis.

„Siin on tuhanded!" hüüdis ta. „Seesugust suurt saaki ei ole meil weel olnue."

Jaan oli ettewaatlikult ühe peeljaste tinni mässitud pakikese kätte wõtnud ja tegi selle lahti. [illegible] sees oli hulk wäärtpaberisi, peale selle laewa ja selle toerma kinnitamise tunnistus. Mõlemad ei olnud mitte odawalt kinnitatud ja see tunnistus oli wiimane wea kui puhas raha, sest et laew ja toerm mõlemad kaotsi olid jaanud ja kinnitamise seltsi poolt wäljamaksetud pidid jaama.

„Nüüd oleme meie rikkad — rikkad!" hõiskas walitseja, kelle silmad mitte raha pealt ei tahtnud lahtuda.

„Kas meie seda ka omale wõime pidada?" rabas Jaan wahele. „See, kelle pärast see on, elab alles."

Selle küsimise peale ei wastanud walitseja midagi.

„Tema ei tea mitte, et kast peastetud on," kostis ta wiimaks. „Peale Auste ei tea sellest keegi, ja see piab juu!"

Kasti põhjas oliwad mitmed kapteini perekonna paberid, nende hulgas üks kinni pitserdud kiri selle pealkirjaga: „Minu tütrele pärast minu surma." Walitseja tahtis seda lahti murda. Jaan pani käe wenna käewarre peale.

„Ära seda tee," ütles ta manitsedes.

„Mikspärast mitte? Kas ma ei ole selle tema kätte piau andma, et ta teise aru saaks, et kast weie kaes ja meie selle lahti wõtnud oleme?" kostis Klaas.

Ta pani kae pitseri tuige. Sellel silmapilgul kostis isearaline tume kompsimine wastu laewa tuige. Walitseja kohkus ära, pool hirmuga waatis ta umber, oli nagu oleks wõõras surnu käsi wasta laewa koputanud.

„Mis see oli?" hüüdis ta.

Weel kord oli seda healt kuulda. Nüüd kuulis ta, et weike wene lainetest wastu laewa tuige oli wisatud. Kartatus oma põleda hirmu üle, libises tema palgest ue. Tema ei olnud ju enne ital hirmu tunnud. Kahju murdis ta pitseri lahti. Täielik ja kindel taetiri waatis temale paberi pealt wastu. Poolkuuldawa healega hakkas ta lugema:

„Minu armas tütar! Mina piau seda enese kohuseks, Sinule pärast minu surma uute saladusi awaldada, mida ma Sinu eest nii kaua kui ma elasin, mitmesuguste põhjuste pärast warjul olen hoidnud. Sina jaad ehk pärast minu surma üksipäine maailmas olema. Nii kaua kui Sa elad, olen ma Frederik Wilbrandi nime kannud, ja mina wõin julgeste tunnistada, et selle nime kulles wawemaks laitusi ei ole, sest minu kindel püüdmine on ikka selle peale kainud, igale inimesele õigust ojals saada lasta. Sina wõid seda nime edasi pidada, ma jatan seda hea lõigaga Sulle pärandada ja kõik Sinu õigused minu pärandusse toeta on selle nime peale põhjendatud. Minu paris nimi on Frederik Aaken..."

Walitseja jai lugemises pidama, tema punnis silmad wahtisiwad pilgutamata paberi peale, nad nähti peast wälja tahtma tungida.

„Lue edasi," sundis Jaan waewalt kuuldawa ja ägawa healega.

„Minu isa oli walitseja Põhjamere weikse N. jaare peal," luges walitseja edasi „Kõigewägewam Jumal!" hüüdis ta lugemise wahele ja kargas püsti. Kiri kukkus tema käest maha, tema näu surmest oli wiimne were tilk kadunud. Ka Jaan oli püsti karganud ja wahtis suuril silmil wenna otsa. Walitseja lõõtsutas hinge taga ajades. Tema südame peale nähti rant koorm rõhuwat, mis südant koledaste maha surus.

Ja see oli raske — raske koorm, sest see mees, kes päew enne seda tema käte läbi surma oli leidnud, oli tema wend olnud!

„Klaas! Klaas! Mis meie oleme teinud!" hüüdis Jaan meeleheitlikult.

Walitseja ei näinud teda kuulwatki, tema ajas weel ikka hinge taga, tema surus käe otsaesise peale ja tema tugew keha langes kui lõdunenud puu kõnd lõwa kastari pingi peale maha. Tema oli oma wenna mõrtsukaks jaanud!

Walitseja oli, kui ta kohkunult ülesse kargas, tule käest maha wiskanud, see oli ära kustunud, lae all rippuw latern heitis laewa lõhkumisel tumedaid warjusi kitsasse ruumi. Ja see nõrk tulepaiste ilmjes kastu tulla tukkide peale, mis nüüd palju wähem hingasiwad. Ja lained petsiwad waljas weitest wenel wasta laewa tuige, see kostis nii tumedalt, nii sõnjelt, nagu piaks nende kahe mehe südametunnistus, mis nii kaua oli ununud, üleüse paugutatud jaama.

Walitseja ja Jaan ei liigutanud ennast, nagu eluta puutombid istuwad nad pingi peal, ainult nende hingpuhuit lõõtsutanust oli kuljas ruumis kuulda. Nende mälestused oliwad mitu aastat tagasi rändanud.

Neil oli üks wend olnud, wanaduse poolest nende wahemine, üks wäikse, lustiline noormees, kellel nende ja nende isa [illegible], tumeda [illegible] jarnadust oli. Tema oli oma [illegible] parimud, kellel [illegible] saare pealt ennast [illegible] warsi surma läbi oli lahutanud.

Frederik oli madruseks saanud ja ainult wahete wahel, kui ta pikemalt mere reisult tagasi pöõris, isa majasse tulnud, ilma et ta oma isa [illegible] olekust ja wendade [illegible] osa oleks wõtnud. Tema oli wabameelne ja sellepärast oli ta [illegible] tarwitamine tema meelest [illegible], mis mere-õnnetumate kallal tehti ja temal oli juba noorest east jaadit oma wendade ja isaga selle üle mõningi wõitlus olnud, ja see oli teda ka juba warakult [illegible] ära juhtinud nimema.

Jälle oli ta kord pika reisi peale tagasi tulnud ja luba jaanud kaks kuud waba olla. Tema läks omaotsete wõrfile, sest igatsus kõikus teda ikka sinna jaarele, kus ta oli [illegible] ja lapsena ümber aelenud. Wõerastes maades, suure [illegible], linnas [illegible], keskel [illegible] troopika ilma tundis ta jagedaste igatsust Põhjamere weikese ja palja jaare järele, kus peale [illegible] ei puud ega wõsagi ei olnud. Tema ihkas lageda rannale, mis nagu suur [illegible] kaugele mere sisse ulatas ja wee [illegible] ajal kaugele wee alla jai [illegible], tema ihkas [illegible] järele, nende [illegible] kungaste järele, mille peal [illegible] waewalt jõudsiwad wõrsuda ja haljaks minna. Need oliwad lapsepõlwe õnnelikud päewad, kes teda nägemata kõtega kodu poole tõmbasiwad.

Temal oli nõuu ainult mõneks päewaks saarele jäeda, aga päewadest saiwad nädalad. Tema isa majas elas üks jugulane, üks ilus noor neiu, kelle käes majatalitus oli, ja see oligi, kes teda saarel kinni pidas. Tema kuju oli sügawaste noorewele südamesse tunginud ja tuli temale palju lahkemalt wastu, kui kahele teisele wennale, kes ta oma tumuse ja karuse olekn poolest temast palju wanemad. Tema wennad, kes ka seda neiut armastasiwad, waatsiwad paha silmaga tema peale, isegi tema isal ei näitnud see meeltmõõda olema, et tema noore neiu peale silmad oli heitnud. Tema aga ei märganud sellest midagi, sest temal oliwad silmad ainult neiu jauks. Seal purskas korraga wendade ala waen ühe iseäralise juhtumise läbi wälja. (Pooleli.)

sõjawalitsuse pea Waldersee enesele pidanud ja nende sisu riigikantsleri Caprivile mitte teada annud. Selle asja wastu oli Caprivi mitu korda kaebtust tõstnud, kuna ta wõeraste maade politika arutamised üksi enese kätte tahtis wõtta, kuna Waldersee jälle omalt poolt tõendas, et tema sõjawäelised asjad selge ja küpse politika tundmisega toimendada. Selle mõtete lahku minemises ei wõinud kantsler ja ülem sõjawäe walitsus endid mitte ühendada ja see oli põhjus, mikspärast Waldersee ametist lahti sai tehtud.

Noorepoisi kirjad Parisist.

Pariisis, 30(18) Jaanuaril.

Auustatud Wirmalise lugijad! Ehk ma küll ei tea kui palju ehk kas ülepea keegi Teist ka Noorepoisi kirju loeb, kuna kõigist armastatud Wanapois Teile küllalt magusat toitu pakub ja kuna neiudgi mind wist wihkawad (põlgawad), et ma nende südame asjust ei räägi, siiski julgen Teile aeg ajalt — ja nüüd wist iga kuu — tükikese külaleiba saata. Oigu küll, et külaleib mõnikord mustem on kui oma, sellegi pärast jääb ta ikka küla-leiwaks ja wanemad lugejad mäletawad kui suure igatsusega endisel ajal külaleiba oodati.

Et jutt just külaleiwa peale juhtus, siis räägin kõige seekord Parisi leiwast, pealegi, et ma wiimases kirjas sellest jutustada lubasin.

Kui ma omal noorel põlwel*) seda magusat laulu kuulsin:

„. . . . . See on see maa,
Kus sandid saia söövad,"

siis ei tahtnud ma sugugi uskuda, et siin maailmas niisugust maad olla wõib, kus kõik, ka sandidgi alati saia söövad. „Ehk on ometigi," mõtlesin ma wahest, ja mu suu hakkas wett jooksma, nagu tillu-tallekesel ja ma sain nende santide peale hirmus kadedaks, kes alati saia söövad, kuna mina talupereméhe poeg musta hagana wõi raawatsi leiba sööma pidin. Omas lapselikus kadeduses oleksin ma kõik need saia sööjad sandid ära tapnud.

Nüüd elan ma juba kolmat aastat neil mail, (2 aastat Schweitsi maal ja pool aastat Pariisis), kus sandid kõeste iga päew saia piawad sööma, sest et ma siin jämedat rukki leiwa näinudgi pole. Siin pian weel tähendama, et laulik, nagu kõik laulikud, natukene waletanud oli: Tema laulis, kui ma kõieti mäletan, seda Inne Saksamaast, kus aga nagu meilgi enam rukki leiba, kui saia süiakse ja kui ta Schweitsi ja Prantsuse maad tunnud oleks, siis oleks ta laulnud: „See on see maa, kus sandid kulda söövad," muidu ei oleks see enam luule, waid puhas tõde olnud. Et ma laulik ei ole, siis wõite mind uskuda ja mis Teie isegi teate, et see saia jahu — kõigem niisud, mis siin ka sandid söövad, enamiste Wenemaalt, wõib olla ka minu oma isa aidast, tulewad, kus ikka weel jämedat — nüüd aga puhast — rukki leiba süiatse. Ja nõrus peaga küsin ma waheest, kust tuleb ometi see suur wahe, et Wenemaa rahwad, kes põldu harides ja rehte peksteš niipalju higi walawad, niipalju tolmu neelawad, musta jämedat leiba söövad, kuna wõerad kaugel nende wilja tuuma maitsewad? Täielikuks wastuseks kuluks kümne küünra pikkust kirja, ehk seda küll ka kümne sõnaga teha wõiks, ka neid kümmendgi sõna ei wõi ma Teile praegu ütelda. Suure nudimees leiab waheest isegi mõistatuse wastuse, kuna weikse nudimehele ka 10 küünra pikkusest seletusest ei aita. Neile, kes pead murda ei taha, ütlen: Prantsuse maa on rikas, wist kõige rikkam terwes Europas.

Heakene küll, siin söövad kõik saia. Teine küsimus on aga, kas kõigil seda ka alati süia on? Paraku, on siin mõnigi hea tuhat, kes hommiku ülestõusetes ei tea, kas nad waheest õhtu niitamasuguse puhta suuga magama ei heida. Mikspärast? Tööpuudus!

Külm.

See südant lõikaw nähtus — lõpmata wiletsus oli just käesolewal talwel kõige hiilgawamale kõrgele tõusnud. Kahekümne aasta jooksul, s. o. Saksa-Prantsuse sõjast saadik 1870—71, ei ole siin ega terwes Õhtu-Europas niisugust külma olnud nagu tänawune. Meil oleks see koguni pehme talw olnud: umbes kuu 4—5 kraadi ja ainult mõni päew 10—12 kraadi külma; siin aga peeti seda paris Siberi talweks. Sellest sai ka küllalt, et jõed ja kanalid, mis siin kunagi kinni ei külmeta ja mis wiimati 20 aasta eest sündinud, külmetasiwad ja laewasõit jäi seisma. Selleläbi jäiwad aga sadatuhanded inimesed, kes laewade peal ehk nende täitmises ja tühjendamises, prahi wedamises j. n. e. töös on — kõik tööta.

Seesama lugu oli ka ehituste töölistega: müüriseppade, tislerite, lukkuseppade, materiali wedajate, maa kaewajate, kärnerite ja hulga teiste wäliste töölistega, kelle tööd ka külma pärast seisma jäiwad. Senikaua kui hilpusi ja majariistu panti panna oli, läks weel korda, aga paraku wiimati ei jäänud enam midagi ei panti, kõhtu ega selga panna ega korterit soojendada, mille üür muidugi maksmata oli ja kust neid ka wälja aeti. Külm aga kestis edasi ja pani ka jõukategi hambaid lõdistama, uulitsal wõitu jooksma ja kepsu lööma. See oli muidugi jõukate oma süüd, sest et nad ka talwel suwe palitot ja kerget toru kübarat kannawad ja korterit heasti ei soojenda. Korterite kütmisega on siin päris kirju lugu, enamas saus korterites ahjusid ei ole ja põletuse puid müüakse naela wiisi, enamiste läite tarwis, sellepärast küetakse kiwisütega kamminaid mis igas kambris on, mille soojus aga enamiste korstnasse läheb ja ainult nii kaua kestab, kui tuli põleb. Kahekordsed aknad on siin koguni tundmata. Seal wõib siis arwata, kui soojad hommiku ülestõustes tuad on**)

Waeste wiletsus tõusis aga 15—18 jaanuarini 10—12 kraadilise külma ja lume saduga kõige kõrgemale tipule.

Seal tõtsiwad ajalehed, kes seni ajani üksikute õnnetuste ja külma kätte suremise üle kaebasiwad, ühel healel häda kisa ja ühendasiwad ennast kõik, partei wiha unustades, üleskutsele waeste aitamiseks. Nende toimendused paniwad ise enamiste 500 franki kaupa, peale 20,000 franki kokku, ja korjasiwad 6 päewa jooksul 520,000 s. o. peale poole millioni franki. Ehk küll Parisi linna walitsus iga aasta 45 millioni franki waeste aitamiseks määrab ja parlament 16. Jaan. riigiwalitsuse ettepanemise peale 2 millioni fr. riigi kassast hädaliste tarwis lubas, millest 800,000 fr. Parisi waestele määrati, siiski ei arwatud sellest weel küllalt saama ja linna jauskondade walitsused (kedaülepea 20 on) laskfiwad weel majast majasse andeid korjata, millede summa weel teadmata on.

Siin piab tähendama, et Prantslased ülepea wäga hea ja suuremeelene ja õrna tundmusline rahwas on, alati walmis hädalisi aitama, nagu nad ka ikka inimese suo paremate mõtete ja kallimate tundmuste eelkandjad on olnud***)

Hädaliste aitamiseks tehti nüüd kõik mis wõimalik. Õõmajas ei jõudnud ammugi enam kõiki korterita inimesi wastu wõtta, sellepärast ajutati hulk teisi ka 3—4 kasarmud seati selle tarbeks sisse. Wiimati muudeti ka suurest näitusest alal hoitud „Waba kunstide palee" õõmajaks, kus nüüd iga öö peale 2000 inimest aset leiawad ja kus kõigile nii palju suppi antakse kui keegi tahab. Soojendamiseks seati keset paleet suured raud korwid kiwisütega põlema. Ka hulga uulitsate peal, lausa taewa all, panti suured tuled põlema, millede ümber inimesed hulga kaupa soojendasiwad.

Nüüd on külm mööda ja juba paar nädalat (12.(7.) Jaanuarist saadik) 4—6 kraadi sooja, sellegipärast ei ole wiletsus weel lõpenud. Jääb ometi waestel panti pandud asjad lunastada, korteri ja muud wõlad maksta ja mitme kümne tuhandal tööd muretseda.

Eeskirjeldatud wiletsat olekut, mis iseäraline juhtumine on, ei wõi siinse tööliste alatise eluga wõrrelda. Muidu elawad töölised, kui neil aga tööd on, siin palju paremine kui muial. Enamiste saawad nad, nagu müürisepad, tislerid jne. 75 santimist kuni 1 frangini (15—30 kop.) tunnis ja piawad ennast ju siis õnnetumaks, kui neil igaks söögiks liha ja marjawiina ei ole. Pühapäewal kannawad nad enamiste toru kübarat ja riided nagu meie Saksad. Siiski piab ütlema, et tööliste olek siin nagu kõigil käsitöö mail iga päewaga kirjumaks ja kardetawamaks läheb. See on ikka tööpuudus. Pariisis arwatakse umbes 600,000 töölise hulgast ka parajal aastal 130,000 töölist paar kuud ilma tööta olema, (ja Londonis — pool millioni tööta inimesi).

Tööpuuduse põhjus on aga masinad. Pia iga päew leitakse uusi masinaid juure ehk täiendakse endised, mis kõiksugu asju ilma inimese abita ikka odawamalt ja suuremal hulgal walmistawad. Kus enne waheest 10 töölist ühe töö juure tarwis oli, teeb seda nüüd masinaga üksainus. Magasinid ja wabrikud on kuhjaga asju täis, mis osalt ime odawad, aga ostjad puuduwad siiski.

Tähelepanemata olen ma leiwa juurest asjade walmistamise juure juhtunud, ja see ei wõinudgi teisiti olla — neid ei wõi siin teine teisest lahutada. Wenemaa on suuremalt osalt põllutöö riik, Prantsuse maa aga enam käsitöö kui põllutöö riik, ja Parisist ning Prantsuse maast rääkides, oleksin ma ka pidanud tema käsitööst peale hakkama. Seda wiga loodan järgmises kirjas parandada wõima ja Teile Prantsuse maa käsitööst, rikkusest ja selle rikkuse põhjusest — masinast — rääkida.

Auustades Noorpois.

*) Neiudele, kes mulle kosja tuhawad tulla, tähendan, et ma ainult 35 aastat noor olen ja seni noorels poisiks jäen kunni keegi Teist mind kosib.

**) Neiudele, kes waheest noortpoissi kahetsewad ja teda heameelega soojendanud oleksiwad, tähendab ta, neid siiski soowi eest tänades, et ta oma korterisse ratastega raudahju sisse seadis, mis terwe talwe ööd kui päewa küdes ja kuhu iga hommiku ja õhtu kiwisüsa juurde lisatakse ja alt tuhka wälja wõetakse. Wiimisi seisawad tuad alati ühesugused soojad. Neid ahjusi peetakse aga kartlikuks, sest et mõned inimesed nende läbi karmi (wingu) kätte surnud on ja selle pärast tarwitatakse neid wähe. See on muidugi surejate oma süüd, sest et nad neid ahjusi ühest tuast teise wiawad ja karmi soojaga korstnasse minna ei lase.

***) Anded oliwad osalt õige suure summalised, näituseks: baron Hirsch andis 50,000 franki, senator krahw Laubespin 30,000 fr., hulk 10 ja 5000 andeid jne. Rothschildidest rääkis rahwa suu, et nad 150,000 franki olla annud, aga kingituste aruandes ei leidnud ma kolmandikkugi räägitawast summast. — Peale selle on suured magasinid oma kuulutuste õhinal hulga riideid kinkinud. Suured Louvre magasinid kinkisiwad 100,000 riide tükki, nagu särka, püksa, undrukuid, kamsolid, sukke, jne. Söögi maja selts Duval andis 30,000 suppi jne.

Mõndasugust.

— Tähtjas toherdamine. Nju-Jorki „Riigilehele" teatakse Tshikagost. Üks suuremõõduline ihutoherdamine saab neil päewil siinses haigemaias ette wõetud; ühel hulgal St. Bernhard-Commanderi templirüütlitel [munkadel] tahetakse weiksed naha ja liha tükid ihu küljest ära lõigata ja ühele kaaswennale nahaks ja ihuks panna, et selle elu peasta. Toherdaw on üks tähtjas ordu liige, 44 aasta wanadune John Oskar Dickerson, kes wähitõbe pärast hiljuti walusat kindsu ja puusa liha ära lõikamist pidi kannatama: wälja lõigatud naha ja liha arw oli nii suur, et koleda haawa terweks tegemine ainult siis wõimalik on, kui puuduw liha ja nahk ühe looma ehk inimese käest asemele saab pantud. Katsuti seda esite ühe kitse liha ja nahaga, millel aga wähematki järeldust ei olnud. Õnnetu mehe kaaswennad kuulasiwad selle peale arstide käest järele, missugusel teisel teel haigele abi wõiks saata. Arst arwas, et kui puuduw liha ja nahk inimeste käest asemele saaks pantud, siis ehk haiget peasta wõida. Templimehed pidasiwad selle peale nõuu ja neil on iseenese ohwerdamise wõimu küll, et eneste küljest liha ja nahka lõigata lasta. Rohkem kui 300 usuwenda on selleks endid pakkunud, kuna 100 küll arwatakse olema. Muidugi piawad selleks kõige terwemad ja tugewamad mehed wõetud saama. Neile on ka õpetus kätte antud! nad piawad hommikul enne lõikamist sooja wanni wõtma, et nende nahk puhas ja pehme oleks; ka piawad nad 48 tundi enne lõikamist waimustawa jookide maitsmise eest hoidma. Rahwas ja arstid ootawad põnewusega, kuidas see elupeastmine korda saab minema.

— Meelerahu ja kanget õiguse tundmust warjab Illioni riigi istanduse omanik Ameeriklane James Reardon omas rinnus. Tema tahtis hiljuti koorma naeritega Tshikagosse sõita ja tarwitas selleks raudtee rööpaid kui kõige otsemat teed. Kui ta tüki maad oma koormaga raudteed mööda edasi oli käinud, tuli kiirrong tormates temale tagant järele, kelle juht meest wilistamise ja kella helistamisega rööpade pealt ära katsus ajada. Asjata, Reardon sõitis hooletumalt oma teed edasi ja kiirrong pidi hea ehk paha meelega aeglaselt tema taga edasi roonima. Nii läks see rada kuni lähemasse jaama, kus Reardon wangi sai wõetud. Rahulise kindlusega seletas ta: tema olla enne rööpade peal olnud ja sellepärast ka õigus ees sõita.

— Whobbler. Ühes Iirimaa parlamendi saadikute walimises sai Gladstone ühest kõnepidajast kui „Whobbler" tähendatud. Üks koosolekust osawõtja küsis selle sõna tähendust ja sai järgmise seletuse: „Whobbler" on seesugune mees, kes hommiku riidesse panekuga walmis ei saa, sellepärast et ta hommiku ainult selleks järele mõtlemiseks poole tundi ära piab kulutama, kas ta enne parema wõi pahema jala püksi jääre sisse piab pistma.

— Itaalia maal Panigaglia püssirohu torni juures külmas hiljuti wahisoldat ära. Kui wahtide wahetus tuli, seisis soldat püssi kaenlas hoides wahi putka kõrwal, püsti, kui ta hüüdmise peale ei kostnud, hakati teda raputama, mis peale mees maha kukkus. Juure toodud arst tõendas tema surma külmetamise läbi. Arno jõgi on kinni külmetanud, mis 1864 aastast saadik ette ei ole tulnud.

Teadmata heategijatest ei kuule nüüdsel ajal mitte wäga sagedaste räägitawat, sellepärast leiab üks ehk teine niisugune sõnum meie auustatud lugejate poolt lahket wastu wõtmist. Nende päewade sees istus ühes wõerastemajas, Peeterburis üks nukra meelega noormees, kes puhweti pidajaga nägis tuttaw olema ja see tema käest tema kurbtuse põhjuse järele küsis. Noormees rääkis, et tall üks hea koht saada olla, seda aga mitte wastu wõtta ei wõi, sest et tall iseäranis asjade tarwis sada rubla waja oleks. Ainult 100 rubla lõpetas noormees ja ma saaksin ühe koha, kus ma 1200 rubla aastas teeniksin, et mull aga seda mitte ei ole, siis ei wõi sellest ka midagi wälja tulla. Tema ligidal istus üks wanadlane weeeste riietes isand, kes seda kõnelemist pealt kuulnud oli ja nüüd selle noormehe poole pööras küsides — kas tõeste üksnes 100 rubla pärast? Mikspärast ei palu Teie siis mitte mõnda oma sõbra, et ta Teid aitaks? — Et minu sõbrad kõik niisama sugused waesed on kui mina, oli noormehe wastus. Sooh, ütles tundmata isand, aga paljalt 100 rubla pärast ei pia mitte inimene õnnetumaks saama — siin on see raha! ja selle juures tõmbas ta ühe wana kirjataskn taskust wälja, mille seest ta 100 rublase wõttis ja laua peale pani. Imekspannes jäi noormees wait olles seisma; siis tänas ta tundmata isandat ja ütles — et tema seda raha mitte wastu wõtta ei wõida. — Siis ei ole Teie mitte tõtt rääkinud, ütles tundmata isand. — Muidugi ütles noormees, kõik on tõsi mis ma rääkinud olen. — Siis täidan mina üksnes oma kohut, ütles wana isand, kui ma selle pakutud wõla andmise läbi inimliku seltskonnale ühte kasulikku tööjõudu juure toon ja Teile elu ülespidamise ajutist wõimalikuks teen. Selle peale wõttis tänades noormees pakutud raha wastu.

Kui mõni aeg mööda läinud ja noormees nii palju raha korjanud oli, et seda laenatud raha tagasi maksta wõis, otsis ta oma heategijat üles ja andis temale selle raha kätte.

Mis ma sellega pian tegema? küsis wana isand. — Seda wõlga! — Ei mitte, seda wõlga piate Teie auusama intressidega äratasuma, s. o. mitte minule ei pia Teie seda raha andma, waid nendele kes seda hädaste tarwitawad. Ja see auuwäärt inimese sõber pigistas tähendawalt noormehe kätt. —

KIRJAWASTUSED.

Mart Lööke. Ei wõi tarwitada. M. K. K. Tormas. Meil on seal kaastööline; oleme Teile sellepärast raha eest lehe saatnud. Terw. Noorpois Pariisis. Teie kirja saime kätte ja saame era asjades kirjalikult wastama. Tänu ja terwisi. S. Z. Osast tarwitatud. Aime. Sõnumed lühendatult. Küsimise peale ei wõi selles asjas mitte otsust saata. Oleme ta nende jauks ülesse pannud, kes selget põhjust teadwad. I. D. P. Tellitud lehte ärge enne paari nädalat oodake. Kellegile ei ole warem tulnud. Kiri oleks asjata kulu, sest rahakirjad ei lähe millaski kaduma.

Kalja Mart ja Kalja Pärt.

K. M. Tere ka, kaimukene, mõne aasta pärast, kuidas sinu käbarad nüüd ka käiwad? Teab ka, et ma nüüd mõni aeg siin juba wabrika-teenistuses olen, ae?

K. P. Taja! Kusch! Pst! Sst! ära kõnele nii kõwaste. Minu armuline frouwa on kambris ja kui ta kuuleb, et üks wabriku inimene siin on käinud, siis pian ma kolm koormat kadakaid ära suitsetama ehk tema muidu läkatab.

K. M. Armuline frouwa? Kus sa siis oma wa'a endise teisepoole panid?

K. P. Armuline frouwa jah — tema on küll mu oma wana külle kont, aga sellest saadik, kui ta ühe noore härraga sõbraks sai, hakkas ta imelist kitsetantsu tantsima, ei salli enam wabriku rahwast ega muid liht inimesi, ütleb enesele sellest suure rõemu olewat, kui ta sellest wabriku rämpsust eemal olla ja käsib mind enese armuliseks frouwaks Marieks nimetada.

K. M. Aga tema ise oli ju ka enne wabriku inimene ja weel praegu wabriku mehe naene. Mis paha temal siis nüüd selle wabriku rahwa kohta on?

K. P. Oli küll, aga need ajad on nüüd möödas. Sellest saadik kui noor härra siin käib, ütleb ta wabriku inimestel õli haisu juures olewat, mis tema peenikene frouwa nina ja närwid wõi närwid ei kannatada ja mull isegi on oma õli haisu pärast hirm.

K. M. Ma näen, wa'a kallis, et sinu püksid ikka naise jalas seisawad ja mina ei taha ka seesuguses peenikeses perekonnas wiibida. Korgage aga „oma kitsitantsu edasi, aga hoitke, et teie Otmari leemepaja asemel wiimaks pudrupatta ei kukku!

Дозволено Цензурою. — Ревель, 2. февраля 1891 г.

Uuemad sõnumed ja telegrammid.

— Saladusline isetapmine on hiljuti Kopenhagenis korda saanud saadetud. Noor ja wäga uhkeis riidis naesterahwas tuli neil päewil sinna ühte toredamasse wõerastemajasse ja laskis ennast kui neiu Tellenius Helsingist sisse kirjutada. Temal oli tubliste raha ja äratas oma imeilusa näu ja armja olekuga kõikide tähelepanemist. Kui teda terwe päew ei nähtud, tungiti tema kambrisse ja leiti teda ülinhkes walges siidi ülikonnas, walged atlase pallikingad jalas, surnult omast woodist. Tema kõrwal seisis weike tühi klaasikene, mille sees kihwt oli olnud ja woodi all oli kuue laenguga rewolwer. Kes see naesterahwas on ja mikspärast ta ennast ära tappis, selle üle ei ole tänini wähematki teatust.

Simpferoopolist teatakse, et seal Dnjeprowi kreisis Falz-Feini mõisas 16,000 lammast lume wiisu sees surma saanud.

— Tehwija järele on Liiwi ja Kuuramaa rannas ehitatud purjelaewade arw praegu 190. Nendest langewad Liiwimaa suurema kogukondade peale umbes: Heinastes 23, Orjajõel 17, Kürbises 9, Adamnõdes 6, Saalises, 5, Kuitseis 4, Pernigel 3, Uue-Salises 2, Kriwamõisas 2, kolmele peale: Häädemeeste? Uspegriwes 5; Maiori mõisas 1 ja Ruas 8. —

Peeterburist. Ewangeliumi-Luteri kindral konsistoriumi president ja Sisemise ministeriumi nõukogu liige Th. Giers on 23 Jaanuaril ära surnud. Th. Giers oli Wälimise asjade ministri, riiginõuniku N. Giers'i noorem wend. Tema astus aastal 1854 riigiteenistusse ja sai 1859 riiginõunikuks. 18.. salanõunikuks ja ja 1889 tõsiseks salanõunikuks. Wene auumärkide hulgast kandis tema ka Aleksander Newski ordeni.

— „Rakwere Teataja" toob sõnume, et seal Luteri kiriku konwendi istumine 30. s. k. p. olla olnud, mis peal ametist lahkunud praosti Paukeri asemele uus õpetaja walitud saanud. Kandidaatideks olid endid ülesse annud. Õpetaja Paucker Narwa Joaorust ja õpetaja Pallon Baltiskist. Walitud sai õpetaja Pallon.

— Orleani hertsog, krahw von Nevers on, kuida teatakse, saatekonnaga ja teenritega Peeterburisse jõudnud. K . K.tabad mõni aeg Peeterburis wiibida ja sealt Kaukasusse ja Persiamaale reisida.

— Portugaalia pealinnast [Lisboast] tulewad teatused: Oporto linna sõjawäes on mässamine, niisamuti ka rahwa seas. Kaptein Laitas toodi täna sõjaliku wahi all wangina siia. Mässu juures surnute arw on 50, haawatute arw 200. Ametlikud teatused siinse maa üle on täitia waled. Ärritus ja ässitamine on rahwa hulgas suuremõõduline; wabariiklik wõim wõtab terwel maal ruttu weert ja edeneb kiireste. Ministeeriumi seis ei ole sugugi kindel. Kardetakse uue mässamise lahti minekut.

— Serbia maalt Belgradist tulewad sõnumed, et Albaania röövlisalgud Wanaserbias jälle oma kurjatööd teewad. Igapäew tuleb mitu röövimist ja tapmist ette. Bostane ja Gilani maakondade kirikud saiwad puhtaks rööwitud, Mitrowitsa preester wangi wõetud ja alles suure lunastuse raha eest lahti lastud.

— Liiwimaa kuberneeri härra on 3 nädalaks Peeterburisse reisinud ja ameti talitused abikuberneeri kätte annud. — Eestimaa kuberneeri härra on 1 nädalaks pealinna reisinud.

— Liiwimaa kuberneeri härra seadlemise järele Liiwimaa Wäeteenistuse kommisjonikk on — nagu Liiw. kub. ajaleht teatab — Treffneri kool Tartus, teiste sarnaste koolide wiisil, kui erakool tähele panna, kellel ei gümnaasiumi ega realkoolide õigusi ei ole antud ja ei wõi sellepärast Wäeteenistuse kommisjonid seesugustele koolide õpetajatele üleüldise wäeteenistuse art. 63, punkt 3 järele, ei ka nende koolis õppijatele kohalisi kergitusi osaks saada lasta.

— Tartu 1 jauskonna Talurahwa asjade haigeks jäenud kommisari Kowalewi asemele on selle sama kreisi 2 jauskonna kommissar de Witte kinnitatud. Tartu kreisiülema noorem abiline Leopold von Stempel on oma palwe peale ametist lahti lastud ja tema asemele 89 tagawara jalawäe stabkaptein Nikolai Tomin nimetatud.

— Haapsalu linnapeaks walitud h-ra J. Michelson on kuberneeri härra poolt selle ameti peale kinnitatud.

— Peeterb. Listoki järele saab mõjuwas kohas seadus walmistud, mille järele ewang. Luteri kiriku õpetajad ja katoliki usu preestrid maal kõik sündimise poolest sellest rahwusest piawad olema kellest suurem osa koguduse liikmeid on; see uus seadus saab Balti ja Litau kubermangus makswaks tehtud, kus waimulikud mehed piaaegu kõik Saksa ehk Poola sugust on.

— Londonist teatakse, et K. K. Suurwürst Troonipärija heile Candy'sse, endisesse Seiloni saare pealinna, jõudnis. Kui Suurwürst linna tähtsamad kohad ära oli waadelnud ja kõrgema ametnikude ja tähtsa inimeste tutwustamine möödas oli, wõttis ta enese auuks walmistatud pidusöömaajast osa ja oli pea le selle pärisrahwa würstide rongikäiku pealt waatamas.

— Tambowi waimuliku seminari rektor arhimandrit Nikander on Narwa piiskopiks nimetatud.

Rahahinna seis.

St. Peeterburis 1. Weebr. 1891.

Pool imperialid 17. Dets. 1885.	6 rbl.	88	kop.
Hõberubla	1	—	"
Tollikupongid (100 rbl. metalli)	157½	—	"
Sisemine wõidulaen 1. wäljaanne	237½	—	"
" " 2. "	227¾	—	"
Balti raudtee aktsiad	125	—	"
Riia Dünaburgi raudtee aktsiad	145½	—	"
5% Hommikumaa laen . . 50 rbl.	102	—101¾	
" . . 1 jagu 100 "	103	—103½	
" . . 1 " 1000 "	103	—103½	
" . . 2 " 100 "	104	—105¼	
" . . 2 " 1000 "	104¾	—104¾	
" . . 3 " 100 "	106	—106¼	
" . . 3 " 1000 "	106	—106¼	

Helsingis 13. Jaan.

Weksli kurs 100 rubla eest 296 marka.

Berlinis 29. Jaanuaril.

Weksli kurs 100 rubla eest 237 marka 20 penningat.

Sell lehel on lisaleht nr. 4 kaasas.

Wastutaw toimendaja J. Reinwald.

„Wirmaline“

algab 1891 aastal wiiendat aastakäiku.

Meie ajaleht Wirmaline on juba neli aastat oma Eesti rahwa seas töötanud. Meie lehe lugejatel on tema püüded ja sihid tutwad. Tema toob sõnumeid oma ja wõeralt maalt, koolist, kohtudest, uuematest seadustest, õpetlikka ja seaduslisi juhtkirjasi rahwa elu küsimusest ja kõigist sündmustest, mis siin ja seal on sündinud; õpetlikka juttusi j. n. e. j. n. e. Nimelt saawad käesolewal aastal pealehes kaks wä a põnewat romaani ilmuma.

Et meie ajaleht Wirmaline aast aastalt, iseäranis wiimsel aastal, ikka rohkem ja rohkem osawõtmist leiab, sellepärast saab ta käesolewal aastal tähtjalt suurendud. Meie ajaleht ilmub sellel aastal igal nädalal korralikult

„lisalehega.“

Lisaleht toob iseäranis ilusaid juttusi, teadusi, laulusi, mõistatusi, õpetusi põllutööst, iseäranis täieliku seletuse mesilaste pidamisest j. n. e. Lisaleht ilmub poole poogna suuruses 16 lehekülge ja on wäga sündsal aasta lõpul 52 nummert raamatuks köita.

Peale selle toob Wirmaline ka **kaasandeid.** Need kaasanded on järgmised:

I.

Seina kalender.

II.

Tähtsa Eesti kirjaniku pilt.

Iga aasta ise kirjanikust.

Uued Wirmalise tellijad saawad kõik need selleaastased kaasanded.

Et Wirmalise toimendajal ise oma trükikoda on, sellepärast woib meie ajaleht lisalehega korralikult ilmuda. Niisamuti saawad ka kõik kaasanded korralikult wäljaantud.

Wirmalise tellimise hind on aastas postiga: 3 rbl., pooles aastas 1 rbl. 60 kop. Ilma postita ise ära wiies, aastas: 2 rbl. 50 kop., pooles aastas 1 rbl. 30 kop. Narwas, Jõesuus, Kalewi ja Linawabrikutes maksab Wirmaline aastas postiga: 2 rbl. 60 kop. — Kreenholmi wabrikusse saadetakse lehed toimenduse poolt igal nädalal korterisse kätte. Siis on maksta aastas 2 rbl 60 kop.

Tellimisega palume rutata, et adressside trükkimine lehtede kätte saamisi ei wiiwitaks, ja adressid palume täielikult ja selgeste kirjutada.

Adress rahakirjadele on: Въ редакцію газеты Вирмалине, Нарва.

Lihtkirjadele Eesti keeles: Wirmalise toimendusele, Narwas. Wäga tellimise kirjad jääwad wastamata.

Proowi numbrid saadetakse igale ühele soowimise järele kodu kätte.

Ü. tlasi palume kõiki auusaid kooliõpetajaid ja wallakirjutajaid nii lahked olla ja meie ajalehe tellimisi wastu wõtta. Tellimise astawõtjad saawad iga kümne lehe pealt ühe lehe ilma hinnata ehk 10 protsenti tellitud lehtede raha.

Auupaklikult

Wirmalise toimendus.

Hinnad on odawad!

Hinnad on odawad! Ilusaid Nimekaartide pabereid sai uuret hulgal J. Reinwaldi trükikodast. Kaardid walmistakse heaste ja odawa hindadega. 100 tükki maksawad 50 kop. ja rohkemat. Hinnad on odawad!

Hinnad on odawad!

Wirmalise ... J. Kangens.

Minu töö,

wiiulite tegemine,

mis rahwa poolt lahkeste on wastu wõetud, on ka Narwas, „Wirmalise“ kontoris **proowiks näha.**

Auupaklikult

August Kristal,

wiiulimeister, Järnentalis.

Adr.: Рашвъ, Руста.

Neljandast üleüldisest ja

II. tänu-laulu pidust

on jälle järgmised alamal nimetatud koorid osa wõtta lubanud:

I. Laulukoorid. a] Meestekoorid:

46.	Räpina kihelkonna	16 l.	Juhataja	H. Kask.
47.	Tartu koolisõp. Seminari kaswan.	20 „	— „ —	
48.	Jisaku	25 „	— „ —	R. Hansen.
49.	Koeru Uigwalla	14 „	— „ —	G. Wilmanson
50.	Wastse-Kuuste	11 „	— „ —	D. Läti.
51.	Kaarma kihelkonna	11 „	— „ —	T. Uundritz.
52.	Homuli	7 „	— „ —	H. Roosmann.
53.	Toila	16 „	— „ —	H. Glas.
		120 l.		
	Endised üles antud	607 l.		
	ühte kokku	727 l.		

b] Segakoorid:

40	Karista	12 l.	Juh.	D. Wõõbus.
41.	Tähtwere-Kardla	12 „	„ —	K. Karlson.
42.	Nõo-Aru	10 „	— „ —	J. Kangur.
43.	Kahja-Mestküla	20 „	— „ —	D. Ramal.
44.	Wana-Kuuste	20 „	— „ —	J. Pehap.
45.	Jisaku kiheik	20 „	— „ —	R. Hanson.
46.	Warbuse	11 „	— „ —	Recht.
47.	Krepi	12 „	— „ —	J. Kirsipu.
48.	Homoli	16 „	— „ —	A. Roosman.
49.	Laius Tähkwere	24 „	— „ —	Soojaar.
50.	Rakwere-Kohala	12 „	— „ —	Tenneberg.
51.	Lustiwere	16 „	— „ —	Jürgens.
		185 l.		
	Endised üles antud	593 l.		
	ühte kokku	778 l.		

Selle järele siis 1. Weebruarini 1891. meestekooril 727. Segakoor. 778. ühte kokku 1505 l.

II. Mängukoorid a] Pasunakoorid:

15.	Laiu walla	11. m.	— „ —	H. Link.
16.	Warbuse	10. „	— „ —	M. Tedder.
17.	Nõo Aru	12. „	— „ —	J. Kangur.
18.	Wara- Matjamaa laulusels.	12. „	— „ —	D. Liblik.
19.	Wedu	11. „	— „ —	J. Ruusmandel.
20.	Jisaku	22. „	— „ —	R. Hansen.
21.	Saare- Kõpu	12. „	— „ —	Kaswandik.
22.	Toila	12. „	— „ —	H. Glas.
		102. m.		
	Endisega ühte kokku	183. m.		
	ühte kokku	285. m.		

b] keelpillide koorid:

8.	Wastse- Kuuste	10. m.	— „ —	J. Pragi.
9.	Homeli	4 „	— „ —	H. Roosmann.
		14. m.		
	Endised ülesantud	75. m.		
	ühte kokku	89. m.		

Selle järele siis 1 Weebruarini: pasuna kooris 285 m. keelpillide k. 89 m. ühte kokku 374 m.

Tartus 1 Weebruaril 1891

E. K. S. Eestseisus.

Teatan sellega, et minu

töötuas ja magasinis

on iga tahes järgmiste asjade tagawara: kappid, komodid kõiksugu pehme — wedrudega mööbel, lauad, kirjutamise ja Wiini toolid, peeglid, buffetid, akna karnisid, rosettid, mitmesugused madratsid ja raud woodid, Inglise ja Prantsuse pehmed ilma puuta sadulad, wäga head jahi ja wälja sõitude tarwis; ratsa waljad, Inglise riistad ühe ja paari hobuse tarwis. semisch nahast kutsari walged kindad ja siidi wööd, Inglise sõidu- ja teised piitsad, hobuse riistade ja kabja määret, naisterahwa käsi kottid, kooliõppijate ranitsad, portfellid, mappid, reisikastud, sakwojasid ja tsumadanid, heftid, pinalid, pliatsid, tinti ja sulgi j. n. e. j. n. e.

Näituseks on minu juures ülemal nimetud asjad järgmiste hindadega saada:

Riide kapid	7 rbl.	75 kop.	peale.	Raudwoodid	3 rbl.	50 kop.
Komodid	5 „	75 „	„	Madratsid	2 „	50 „ „
Sohwad	11 „	50 „	„	Wiini toolid tosin	26 „	50 „ „
Rosettid	— „	10 „	„	Toileti peegel	7 „	50 „ „
Karnisid	— „	40 „	„			

Hea töö ja odawa hindade eest on heaste muretsetud.

Auustades

T. Tomberg

sadulseppmeister ja tõllasepp **Narwas.**

Omas majas Gümnasiumi wastu

Sakja kiriku juures, omas majas

Wäga head

Peeterburi musta ja Kalinkina **Õlut**

Limonadi, SELTERS ja **Mõdu**

saab iga ühele kodu **kätte** saadetud.

Auupaklikult **J. Wacker.**

Nowgorodi gub. Kresttsi kreisis, riiginõuniku **W. J. Dschulijani** mõisatest saab weel ligi 17,000 des. **wäga head**

sawi-põhjaga maad

ära müitud, talurahwa Põllu-panga abiga. Iga mehe hinge peale, [ka laste peale] annab pank kuni 125 rbl. Hind desjatini eest on 22 rbl. Ehituse jäuks antakse mets ilma maksuta, nõnda sama ka põletuse jauks peened puud ja oksad. Kui see summa, mis pank annab, weel osjal maa eest wäljamaksmiseks ei jätku, siis ootab maade omanik puuduwat summa 3—4 aastat. Kauba-tegemise juures nõutakse käsiraha 1—2 rubl. iga desjatini eest. Raha wõib ka metsa raidumise juures tasa teenida, mis enamiste igal talwel saada on. Praegu on juba ligi 40 perekonda Eestlasi ja ligi 10 perekonda Lätlasi siia asunud. Warsti saab ka siia Eesti kool asutatud.

Teereis Peeterburist Nikolai raudteed mööda kuni Borowenka jaamani [maksab III. klass 3 rubla 5 kop.] ja sealt kuni Kresttsi linnani postmaanteed mööda 40 wersta. Kõige suguste küsimiste peale wastatakse mõisaomaniku kuluga Wene- Eesti- Saksa- ja Läti-keeles. Adress on: Въ г. Крестцы, Управляющему Г. С. Раппопорту.

---

wara saab trükis walmis ja on minu uuest raamatukauplusest Tallinnas, Harjuwärawas, pagar Tecton majas, ükskut ja hulga kaupa, kui ka teistest raamatukauplustest ja rõndajatelt raamatumüüjatelt saada **uus raamat:**

Ussklikkude palwe wägi.

Hind 20 kop.

Sees raamatus on ligi kolmkümmend ilusat ingemise külli esimese ristikoguduse apostlide elust, piinamisest ja kannatamisest; peale selle täieline teatus Wikide püha Apostlite elust, kannatamisest ja surmast, missugust surma neudest l egi kuri. Sarnast raamatut ei olnud Eesti keeles seni ilmugi olemas ja ei peaks teda keegi ostmata jätma, kellel oma usk kallis ja armas on. Kes kirjalikult soowib tellida, saatku see tiewa jao raamatute hind rahas ehk postmarkides mulle kätte ja raamat läheb postiga kodu. Tellimise adress: Книжн. магазинъ К. Лаурманъ, Ревель. Eesti keeli: K. Laurmann'i raamatukauplus, Tallinnas.

Auupaklikult

Karl Laurmann.

Minu

wiinakauplus

Krameri majas Pimeaja uulitsas, müin kõiksugu **marja wiinad** ja mitmet seltsi **otshishino wiinad, õlut ja mõdu odawa hinnaga** ja saab ka sitja soowi järele kodu saadetud.

Auupaklikult

J. Wacker.

Karskuse Seltsi

„Wõitleja“

ruumidee laupäewal 9 Weebruaril

Kirjanduse õhtu

kõnede pidamise ja ilmaliku lauludega.

Kõnesi saawad pidama J. … ja Jüri Reinwald. Laulma saab E. A. kiriku laulukoor hra **Lukk'i juhatusel.**

Lõpers tants.

Hakatus õhtu kell 9.

Lähem teatus seina kuulutuste läbi.

Selle kun lõpul saab

Näukatte pidu

(Maskerad) olema.

EESTSEISUS.

Tellimisi ja kuulutusi wõtan

„Wirmalise“

peale wastu ja toimendan korralikult. Jakob Weltmanu Poodsis. Karskuse seltsi „Laine“ kirjatoimendaja.

Wirmalise kui ka kõigi teiste Eesti ajalehtede **tellimisi** wõtab uue aasta peale wastu ja toimendab nagu ennegi, ruttu ja korralikult **K. Busch'i** raamatukauplus Tallinnas.

Tallinnas wõtab

Wirmalise

tellimisi ja kuulutusi wastu kaupmees h-ra Meldorff. Sealsamas müiakse ka Wirmalise

üksikuid numbreid

Rakweres

wõtab **Wirmalise tellimisi** ja **kuulutusi** wastu

P. Erna

raamatukauplus Apteeki kõrwas.

Annan auupaklikult Narwa, ja selle ümberkaudse rahwale teada, et minu juures kõiksugu

wirtskaupa

odawalt on saada, ja kõiksugueid hobusid igal ajal on saada. Õetan ka kaeu ülesse. Nae waetas uulitsal Martinsoni majas.

Auupaklikult

E. Kurg.

WANAPOISILE.

Juba siis, kui maailm loodi,
Elas rahwas seda moodi:
Ühe õnn lõi teisele
Pinnu kohe silmasse.
Soow on Wana Poisi palgel:
Oleksin weel õnne-algel!
Mööda, mööda!... kuulda hüid,
Asjata on tema püid. —
Adelheide bella rinnal
Noorus-ajad armu lõid,
Ütle, Wana Pois, mis hinnal
Sarnast rinda wõita wõid?
Kutsud jumalannad maha,
Aidata nad Sind ei taha
Armus; wäsind hinge nad
Sinult taewa kannawad.
Aga Adelheid jääb siia,
Teda ei saa kaasa wiia —
Tall on tarwis palju weel
Ilutseda õnnede teel.

Johannes.

Haapsalus

wõtab ajalehe **„Wirmalise“** peale tellimisi wastu ja palub tellimistega rutata

Kaupmees

P. Kimberg.

Wirmalise

tellimisi ja kuulutusi wõtab wastu **„Täht“** Toris.

Kalewi- ja Linawabriku Wirmalise lugejaid palume omad adressid, maja ja korteri nummer, toimendusele ülesse anda, et lehed neile kodu kätte wõiksiwad saadetud saada, sest et sagedaste teatusi lehtede kaduma minemise üle siia sisse tuleb.

Auupaklikult

Toimendus.

Дозволено Цензурою Ревель, 2. февраля 1891 г. Печатать дозволяется 4. февраля 1891 г. Приставъ Кренгольм. Мануф. Ив. Реннебаумъ. Типографія Н. Рейнвальда, Нарва-Іоахимсталь.